ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2023/1160 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 31ης Μαΐου 2023

σχετικά με την αίτηση καταχώρισης, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/788 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών με τίτλο «Αποτελεσματική εισαγωγή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου στα κράτη της ΕΕ»

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2023) 3632]

(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/788 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών ([1]), και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφοι 2 και 3,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Στις 4 Μαΐου 2023 υποβλήθηκε στην Επιτροπή αίτηση καταχώρισης Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών με τίτλο «Αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου στις χώρες της ΕΕ».

(2) Η παρούσα αίτηση αποτελεί συνέχεια της αίτησης καταχώρισης μιας Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών με τίτλο «Αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου σε όλες τις χώρες της ΕΕ», η οποία υποβλήθηκε στην Επιτροπή στις 14 Φεβρουαρίου 2023.

(3) Με επιστολή της 8ης Μαρτίου 2023 [C(2023) 1602 final], σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788, η Επιτροπή ενημέρωσε την ομάδα των διοργανωτριών και διοργανωτών ότι, όσον αφορά την αίτηση καταχώρισης που υποβλήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2023, πληρούνται οι απαιτήσεις καταχώρισης που ορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο στοιχεία α), δ) και ε) του εν λόγω κανονισμού και ότι το άρθρο 6 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο στοιχείο β) του εν λόγω κανονισμού δεν είχε εφαρμογή. Ωστόσο, η Επιτροπή εξήγησε επίσης ότι η πρωτοβουλία δεν πληρούσε την απαίτηση που ορίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788, καθώς το άρθρο 81 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), στο οποίο οι διοργανωτές και οι διοργανώτριες είχαν βασίσει την πρωτοβουλία τους, δεν παρείχε νομική βάση για τη νομική πράξη που προτείνεται με την πρωτοβουλία, δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη περιορίζεται σε υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Το άρθρο 82 της ΣΛΕΕ δεν μπορούσε επίσης να αποτελέσει νομική βάση για τη νομική πράξη που προτείνεται με την πρωτοβουλία, δεδομένου ότι ο στόχος της πρωτοβουλίας δεν ενέπιπτε προδήλως στο πεδίο εφαρμογής των τεσσάρων τομέων που ορίζονται στο άρθρο 82 παράγραφος 1 στοιχεία α) έως δ) της ΣΛΕΕ. Επιπλέον, η πρωτοβουλία δεν ενέπιπτε σε κανέναν από τους τρεις τομείς που ορίζονται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχεία α) έως γ) της ΣΛΕΕ ούτε αφορούσε άλλο «ειδικότερο στοιχείο της ποινικής διαδικασίας» όπως αναφέρεται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή ενημέρωσε επίσης τις διοργανώτριες και τους διοργανωτές ότι το άρθρο 65 της ΣΛΕΕ, στο οποίο παραπέμπει η πρωτοβουλία, δεν είναι συναφές στο πλαίσιο αυτό και ότι τα άρθρα 20 και 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν παρέχουν στην Επιτροπή την αρμοδιότητα να προτείνει νομική πράξη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ενημέρωσε τις διοργανώτριες και τους διοργανωτές, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788, ότι θα μπορούσαν είτε να τροποποιήσουν την πρωτοβουλία για να λάβουν υπόψη την αξιολόγηση της Επιτροπής είτε να διατηρήσουν ή να αποσύρουν την αρχική πρωτοβουλία σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788.

(4) Στις 4 Μαΐου 2023 η ομάδα των διοργανωτών και διοργανωτριών υπέβαλε εκ νέου την πρωτοβουλία.

([1]) ΕΕ L 130 της 17.5.2019, σ. 55.

(5) Οι στόχοι της πρωτοβουλίας, όπως εκφράστηκαν από τις διοργανώτριες και τους διοργανωτές, είναι η «θέσπιση ενός μηχανισμού σε εθνικό επίπεδο για τη διασφάλιση της αμοιβαίας αναγνώρισης των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων που λαμβάνουν δικαστήρια άλλων κρατών μελών» και η «δυνατότητα επίκλησης εθνικών νομολογιακών προηγουμένων βάσει αποφάσεων δικαστηρίων του οικείου κράτους». Ο προτεινόμενος μηχανισμός θα εφαρμόζεται υπό την προϋπόθεση ότι: «α) το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είχε την ευκαιρία να ερμηνεύσει τις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της ΕΕ» και ότι «β) η υπό κρίση υπόθεση αφορά παρεμφερή ή πανομοιότυπα νομικά ζητήματα». Οι διοργανωτές και οι διοργανώτριες θεωρούν ότι αυτός «ο μηχανισμός θα πρέπει να είναι πραγματικά διαθέσιμος στους διαδίκους παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να ζητούν σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας την αναγνώριση άλλης απόφασης που σχετίζεται με την υπόθεσή τους. Επιπλέον, θα πρέπει επίσης να διασφαλίζει ένα ορισμένο επίπεδο ευελιξίας υπό το πρίσμα της ρήτρας “rebus sic stantibus”, καθιστώντας έτσι δυνατή την αλλαγή της νομολογίας σε περίπτωση μεταβολής περιστάσεων καθοριστικής σημασίας». Εξάλλου, οι διοργανώτριες και οι διοργανωτές θεωρούν ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεούνται να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αποτρεπτικές και αναλογικές κυρώσεις σε υποθέσεις στις οποίες δεν τηρείται ο μηχανισμός αυτός».

(6) Στο παράρτημα της πρωτοβουλίας παρέχονται περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με το αντικείμενο, τους στόχους και το ιστορικό της. Αναφέρεται εκεί ότι «το ΔΕΕ και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν επανειλημμένα διαπιστώσει ότι σε ορισμένες χώρες της ΕΕ τα δικαστήρια τείνουν να εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ χωρίς να διασφαλίζουν ενιαία και συνεκτική προσέγγιση» και ότι «η κατάσταση αυτή, πρώτον, υπονομεύει την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών της ΕΕ και, δεύτερον, οδηγεί σε πιθανές διακρίσεις μεταξύ διαδίκων σε διαφορετικά κράτη μέλη, ενώ δημιουργεί επίσης σημαντικά ερωτηματικά όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται το δίκαιο της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο». Παραθέτοντας το άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το παράρτημα διευκρινίζει ότι η πρωτοβουλία «αποσκοπεί στην εδραίωση ομοιόμορφης δικαστικής πρακτικής μεταξύ των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα τις διαφορές στη δικαστική παιδεία και τις δικαστικές παραδόσεις». Αναφέρει επίσης ότι η πρόταση είναι «αναλογική και αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας του κράτους δικαίου και για τη διατήρηση της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ, δεδομένου ότι με τη θέσπιση μηχανισμού που εγγυάται την αναγνώριση προηγούμενων δικαστικών αποφάσεων διαφυλάσσονται οι νομικές παραδόσεις και η δικονομική αυτονομία κάθε κράτους μέλους». Επιπλέον, «οι διάδικοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επικαλούνται τον μηχανισμό επανεξέτασης αποφάσεων που δεν συνάδουν με νομολογιακά προηγούμενα τα οποία αφορούν παρεμφερείς ή πανομοιότυπες καταστάσεις». Στο πλαίσιο αυτό, το παράρτημα αναφέρει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεούνται «να παρακολουθούν την ορθή εφαρμογή του προτεινόμενου μηχανισμού από τα εθνικά δικαστήρια, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να γίνει επίκληση της ευθύνης του κράτους για παράβαση υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΔΕΕ».

(7) Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι η τροποποιημένη πρωτοβουλία αποσκοπεί στη θέσπιση ενός μηχανισμού που θα διασφαλίζει την αμοιβαία αναγνώριση των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων που λαμβάνουν δικαστήρια άλλων κρατών μελών και τη δυνατότητα επίκλησης εθνικών νομολογιακών προηγουμένων βάσει αποφάσεων δικαστηρίων του οικείου κράτους. Ο μηχανισμός αυτός θα εφαρμόζεται υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται σωρευτικά τρία κριτήρια: i) η τελεσίδικη δικαστική απόφαση εφάρμοσε διατάξεις του δικαίου της Ένωσης· ii) το ΔΕΕ έχει ήδη ερμηνεύσει τις ίδιες σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και iii) η υπό κρίση υπόθεση αφορά παρεμφερή ή πανομοιότυπα νομικά ζητήματα.

(8) Το άρθρο 81 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η Ένωση αναπτύσσει δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων. Η συνεργασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Επιπλέον, το άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο α) της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, λαμβάνουν μέτρα, ιδίως όταν αυτό είναι απαραίτητο για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, με τα οποία διασφαλίζεται η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων και η εκτέλεσή τους.

(9) Ομοίως, το άρθρο 82 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, προβλέπει ότι η συνεργασία αυτή θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στο άρθρο 82 παράγραφο 2 και στο άρθρο 83 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με το άρθρο 82 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο στοιχείο α) της ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν μέτρα που αφορούν τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών για να εξασφαλίζεται η αναγνώριση, σε ολόκληρη την Ένωση, όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών.

(10) Δεδομένου ότι η πρωτοβουλία αποσκοπεί στην εισαγωγή της έννοιας της αμοιβαίας αναγνώρισης σε περιπτώσεις που απαιτούν την εφαρμογή διατάξεων του δικαίου της Ένωσης υπό ορισμένες προϋποθέσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο στόχος της πρωτοβουλίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 81 και 82 της ΣΛΕΕ.

(11) Για τον λόγο αυτόν, κανένα μέρος της πρωτοβουλίας δεν βρίσκεται καταφανώς εκτός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής δυνάμει των οποίων μπορεί να υποβάλει πρόταση για την έκδοση νομικής πράξης της Ένωσης με σκοπό την εφαρμογή των Συνθηκών.

(12) Το εν λόγω συμπέρασμα δεν προδικάζει την εκτίμηση του κατά πόσον πληρούνται, στην προκειμένη περίπτωση, οι συγκεκριμένες πραγματικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για να ενεργήσει η Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης των αρχών της αναλογικότητας, της επικουρικότητας και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

(13) Η ομάδα των διοργανωτών και διοργανωτριών έχει προσκομίσει επαρκείς αποδείξεις ότι πληροί τις απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788 και έχει ορίσει τα πρόσωπα επικοινωνίας σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο του εν λόγω κανονισμού.

(14) Η πρωτοβουλία δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική, επιπόλαια ή κακόβουλη ούτε αντίκειται εμφανώς στις αξίες της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(15) Επομένως, η πρωτοβουλία με τίτλο «Αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου σε όλες τις χώρες της ΕΕ» θα πρέπει να καταχωριστεί.

(16) Το συμπέρασμα ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις καταχώρισης δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/788 δεν συνεπάγεται ότι η Επιτροπή επιβεβαιώνει με κάποιο τρόπο την πραγματολογική ορθότητα του περιεχομένου της πρωτοβουλίας, η οποία αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ομάδας των διοργανωτριών και διοργανωτών της πρωτοβουλίας. Το περιεχόμενο της πρωτοβουλίας εκφράζει μόνο τις απόψεις της ομάδας των διοργανωτών και διοργανωτριών της και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτυπώνει τις απόψεις της Επιτροπής,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών με τίτλο «Αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου σε όλες τις χώρες της ΕΕ» καταχωρίζεται.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην ομάδα των διοργανωτών και διοργανωτριών της πρωτοβουλίας πολιτών με τίτλο «Αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας του νομολογιακού προηγουμένου σε όλες τις χώρες της ΕΕ», την οποία εκπροσωπούν ο κ. Marius Pitigoi και η κ. Mihaela-Roxana Godinac που ενεργούν ως πρόσωπα επικοινωνίας.

Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 2023.

Για την Επιτροπή
Věra JOUROVÁ
Αντιπρόεδρος